

Introducere

Episcopul Handley Moule mărturisea că îi venea greu să citească cea de-a doua epistolă a apostolului Pavel către Timotei „fără a i se umezi ochii”¹. Reacție firească, deoarece scrisoarea este un document uman emoționant.

Să încercăm să ni-l închipuim pe „bătrînul Pavel” zăcînd într-o celulă rece și întunecoasă a unei închisori din Roma, din care nu va ieși decît pentru a muri. Misiunea lui apostolică s-a încheiat. „Mi-am isprăvit alergarea” spune el, avînd conștiința împăcată a omului ce și-a împlinit destinul. Însă, înainte de-a pleca din lumea aceasta, trebuie să pregătească terenul pentru răspîndirea Evangheliei și, în special, pentru transmiterea ei (necontaminată, pură) viitoarelor generații. Astfel, îi trimite lui Timotei această solemnă datorie. Va trebui să păstreze cu orice preț ceea ce a primit și să transmită altor oameni de încredere care, la rîndul lor, să fie în stare să-i învețe pe alții (2:2).

Pentru a înțelege mesajul epistolei și impactul pe care l-a avut, trebuie să înțelegem în prealabil contextul în care a fost scrisă. E necesar să subliniem patru aspecte.

¹ Moule, p. 16.

1. Este o scrisoare autentică a lui Pavel către

Timotei

Autenticitatea celor trei Epistole pastorale a fost aproape universal recunoscută în Biserica Primară. Se găsesc, se pare, referințe aluzive la ele în epistola trimisă corintenilor de către Clement din Roma, nu mai târziu de c. 95 d.Hr., probabil și în scrisorile lui Ignățiu și Policarp, în primele decade ale secolului al II-lea și, cu siguranță, în scrierile lui Irineu, către sfârșitul aceluiași secol. Canonul Muratorian, care datează aproximativ din anul 200 d.Hr., atribuie toate cele trei epistole apostolului Pavel. Unica excepție la această mărturie o reprezintă ereticul Marcion, excomunicat la Roma, în 144 d.Hr. Dar, se știe, el a avut motive teologice pentru a respinge aceste epistole ale Noului Testament. Tertulian și-a exprimat uimirea că omisese Epistolele pastorale din canonul său. În secolul al IV-lea, Eusebiu le-a inclus printre „cele 14 epistole ale lui Pavel“ care „sînt, în ce privește autenticitatea, dincolo de orice dubiu“, cea de-a paisprezecea fiind Epistola către evrei pe care, adaugă el, unii o socotesc ne-paulină¹.

Aceste dovezi externe ce pledează pentru autenticitatea Epistolelor pastorale au continuat fără întrerupere pînă în 1807, cînd F. Schleiermacher a contestat prima epistolă către Timotei, iar în 1835 F.C. Baur a respins epistolele 2 Timotei și Tit, considerîndu-le apocrife. De atunci încoace, exegeții s-au așezat fie de-o parte, fie de alta a dezbaterii, Epistolele pastorale avînd critici virulenți și apărători. Pentru un studiu critic amănunțit al acestui aspect, cititorului i se recomandă cartea lui P.N. Harrison: „*The Problem of the Pastorals*“ [Problema Epistolelor pastorale] (1921), iar pentru o apărare temeinică a paternității

¹ Eusebius, III.3.5.

literare a lui Pavel, comentariile lui William Hendriksen (p. 4-33) și ale lui Donald Guthrie (p. 12-52 și 212-228). Aspectele problematice nu pot fi decît schițate aici.

Se cuvine să recunoaștem din capul locului că în primul verset al tuturor celor trei epistole scriitorul afirmă explicit și solemn că el însuși este apostolul Pavel. Continuă referindu-se la rîvna sa de odinioară de a-i prigoni pe creștini (1 Tm. 1:12-17), la convertirea și numirea sa ca apostol (1 Tm. 1:11; 2:7, 2 Tm. 1:11) și la suferințele sale îndurate pentru cauza lui Hristos (de ex., 2 Tm. 1:12; 2:9, 10; 3:10, 11). Aceste scrisori sînt puternic impregnate de personalitatea unică a apostolului, astfel că Handley Moule a putut scrie despre 2 Timotei: „Ceea ce pulsează pretutindeni în această epistolă este *inima umană*. Cu siguranță, la acea dată, ticluitoarii de texte n-au înțeles într-atît de bine inima umană“¹. Pornind de la această constatare, pînă și cei ce neagă paternitatea paulină a acestor scrisori înclină să creadă că scriitorul a inclus în lucrarea sa fragmente pauline autentice.

Primul temei pe baza căruia este contestată paternitatea paulină a Epistolelor pastorale ține de contextul *istoric*. Argumentul este faptul că în ele sînt menționate vizitele întreprinse de Pavel la Efes și în Macedonia (1 Tm. 1:3), în Creta și Nicopole (Ti. 1:5; 3:12), la Troa, Milet și Roma (2 Tm. 1:17; 4:13, 20), vizite ce nu coincid cu cele înregistrate de Luca în cartea sa, Faptele Apostolilor, și considerate, de aceea, ca fiind invențiile scriitorului sau, în cel mai bun caz, fiind vizite reale, însă greșit localizate. Dar, dacă apostolul a fost eliberat din închisoarea romană și apoi și-a reluat călătoriile (așa cum o dorea și cum o afirmă și tradiția, de altfel) înainte de a fi din nou arestat, e perfect posibil să refacem ordinea evenimentelor

¹ Moule, p. 21.

(după cum vom vedea mai încolo) fără să trebuiască să-l acuzăm pe autor de invenții fanteziste sau închipuiri.

Al doilea argument este de natură *literară*. Criticii resping paternitatea paulină a Epistolelor pastorale pe motiv că o mare parte din vocabularul acestora lipsește din celelalte zece scrisori atribuite lui Pavel (iar unele cuvinte apar doar aici, niciunde în altă parte a Noului Testament), în timp ce multe dintre expresiile caracteristic pauline ce apar în celelalte zece epistole lipsesc din Epistolele pastorale. Totuși, în Pastorale există o sumedenie de „paulinisme“ în ce privește stilul și limba, iar schimbările ce au intervenit, privind timpul, situația sau tema, justifică pe deplin deosebirea. „Marile suflete nu se dezminț“, comentează atât de nimerit E.K. Simpson¹.

Cel de-al treilea argument, cel *teologic*, îmbracă forme diferite. Unii susțin că prezentarea lui Dumnezeu (Tată, Fiu, Duh Sfânt) și a complexului har-credință-mîntuire-fapte, din epistolele pauline anterioare, a suferit o schimbare subtilă și are o doză de falsitate. Însă este absolut sigur că Epistolele pastorale prezintă explicit inițiativa divină de a alege și de a răscumpăra, inițiativă ce îi aparține lui „Dumnezeu, Mîntuitorul nostru“ care Și-a dat Fiul să moară, ca preț al răscumpărării vieților noastre, ca apoi să fie înălțat, și care ne socotește neprihăniți prin harul Său și ne naște din nou prin Duhul Său ca să putem trăi o viață nouă, plină de fapte bune. Alții susțin faptul că erezia precumpănitoare ce se ascunde în spatele Epistolelor pastorale – evidentă în negarea învierii ce s-ar afla în ele, în înclinația lor spre ascetism, în „basmе“ și „înșiruiți de neamuri fără sfîrșit“ – este gnosticismul ajuns la maturitate din secolul al II-lea, poate cel al lui Marcion însuși. Această ipoteză nu ține însă seama de aspectele *iudaice* ale ereziei (de ex., Ti.

1:10, 14; 3:9; 1 Tm. 1:3-11) și de asemănările evidente cu erezia din Colose față de care apostolul luase deja atitudine înainte cu un an sau doi.

Al patrulea argument este *eclesiastic*. Se afirmă că organizarea bisericii preconizată în Epistolele pastorale este aceea din secolul al II-lea d.Hr., incluzînd episcopatul monarhic la care episcopul Ignațiu al Antiohiei s-a referit în scrisorile sale. Unii critici merg mai departe și găsesc că întreaga atmosferă a Epistolelor pastorale are un iz „prea bisericos“ pentru Pavel. Ernst Käsemann¹ îl citează pe Martin Dibelius care a spus odată că Epistolele pastorale „marchează începutul punctului de vedere burghez în biserică“, adăugînd că nu socotește a fi pauline acele epistole în care biserica devine „tema centrală a teologiei“, „Evanghelia este domesticită“ și figura lui Pavel este „o spoială de cucernicie bisericească“². Singurul lucru ce se poate spune despre aceste afirmații este că sînt subiective. În epistolele pauline timpurii este evidentă deja o doctrină bine conturată despre biserică și despre organizarea ei, iar Luca ne spune că era politica apostolului să ordoneze prezbiteri (bătrîni) în fiecare biserică, de la prima sa călătorie misionară (Fp. 14:23). Că a trebuit să-și dezvolte concepția aceasta în Epistolele pastorale, oferind recomandări stricte pentru alegerea și numirea slujitorilor bisericii, pentru organizarea închinării în biserică și pentru păstrarea doctrinei este cît se poate de firesc. Dar biserica și slujbele pe care le-a prezentat sînt aceleași, după cum se poate lesne recunoaște, și nu există încă nici un fel de episcopat monarhic sau vreo slujbă întreită, deoarece „episcopi“ și „bătrîni“ constituie aceeași „funcție“.

¹ „Jesus Means Freedom“, SCM, 1969, p. 88.

² „Jesus Means Freedom“, SCM, 1969, p. 89, 97.

¹ Simpson, p. 15.

Prin urmare, concluzia multor exegeți este, în continuare, că argumentele formulate pentru a nega paternitatea paulină a Pastoralilor – argumente istorice, literare, teologice și ecleziastice – nu sînt suficiente pentru a răsturna dovezile externe și interne existente care adevăresc autenticitatea epistolelor adresate de apostolul Pavel lui Timotei și Tit.

2. Pavel, cel care scrie, era întemnițat la Roma

El se prezintă pe sine ca “întemnițat al Domnului” (1:8), aceasta fiind a doua întemnițare în Roma. Dar nu mai este vorba de confortul și libertatea avute în casa închiriată de el, despre care ne relatează Luca în Faptele Apostolilor și de unde urma să fie eliberat, cum s-a așteptat. Ci este încarcerat într-un fel de „temniță subterană prevăzută cu un orificiu în tavan pentru lumină și aer”¹. Poate că era vorba despre închisoarea Mamertină, așa cum spune tradiția. Dar oriunde s-ar fi aflat, Onisifor n-a izbutit să-l găsească decît după căutări minuțioase (1:17). El era, desigur, în lanțuri (1:16), „fiind legat ca un făcător de rele” (2:9). De asemenea, suferea de singurătate, de plictiseală și de frig (4:9-13). Audierea preliminară a cazului său avusese deja loc (4:16, 17), iar acum aștepta procesul propriu-zis, dar nu spera că va fi achitat. Moartea i se părea inevitabilă (4:6-8). Dar cum s-a ajuns aici?

Se pare că, după eliberarea sa din prima captivitate (arestul la domiciliu descris la sfîrșitul Faptelor Apostolilor), Pavel „a continuat să călătorească pentru a propovădui Evanghelia”². A mers în Creta, unde l-a lăsat pe Tit (Tit 1:5), și apoi la Efes, unde l-a lăsat pe Timotei (1 Tm. 1:3, 4). Poate că a mers mai departe, la Colose, ca să-l vadă pe Filimon, așa cum plănui-

¹ Hendriksen, p. 234.

² Eusebius, II 22.2.

(Fm. 22) și, negreșit, a ajuns în Macedonia (1 Tm. 1:3). Dintre cetățile macedonene pe care le-a vizitat, una va fi fost Filipi (Fl. 2:24). Din Macedonia a scris prima epistolă adresată lui Timotei, în Efes, și cea către Tit, în Creta. I-a dezvăluit lui Tit intenția sa de a petrece iarna la Nicopole (Ti. 3:12), un oraș situat în Epir pe coasta de vest (adriatică) a Greciei. Probabil că a întreprins-o și probabil Tit l-a însoțit, așa cum o dorise. Dacă apostolul a ajuns vreodată să-și împlinească marea sa ambiție de-a evangheliza Spania (Rm. 15:24, 28), trebuie să fi fost în primăvara următoare, cînd a plecat în călătorie pe mare. Clement din Roma, în celebra sa Epistolă către corinteni (capitolul 5), spune că Pavel „a ajuns la extrema limită vestică”. Poate că se referea doar la Italia, dar pare mai probabil că făcea aluzie la Galia sau Spania – ba chiar Britania (cum au sugerat unii).

Putem afirma cu suficientă certitudine că și-a ținut promisiunea de a-l vizita din nou pe Timotei la Efes (1 Tm. 3:14, 15). De acolo, se pare că el a ajuns în apropierea portului Milet, unde a trebuit să-l părăsească pe Trofim care era bolnav (2 Tm. 4:20), apoi la Troa (portul din care a navigat prima dată spre Europa), unde a stat cu Carp și și-a lăsat mantaua și cîteva cărți (2 Tm. 4:13), la Corint, unde Erast l-a părăsit (2 Tm. 4:20, cf. Rm. 16:23) și, în cele din urmă, la Roma. Cîndva, în timpul călătoriei sale, a fost arestat din nou. Să fi fost la Troa, ceea ce ar explica de ce nu a putut să-și adune lucrurile, lăsîndu-le în casa lui Carp? Sau s-a întîmplat doar cînd a ajuns la Roma? Nu cunoaștem circumstanțele, dar știm că a fost arestat și închis din nou, că de data aceasta a trebuit să îndure un adevărat calvar și că nu va mai fi fost nici o scăpare pentru el, căci persecuția neroniană era în toi (64 d.Hr.). Pesemne tradiția nu greșește cînd afirmă că Pavel a fost condamnat la moarte și

executat prin decapitare ca cetățean roman pe Via Ostia, la aproximativ trei mile în afara cetății. Eusebiu îl citează pe Dionisie din Corint care spunea că Pavel și Petru „au fost martirizați amândoi cu aceeași ocazie“, deși el concluzionează spunând că Pavel a fost executat prin decapitare, iar Petru, la propria-i cerere, prin răstignire „cu capul în jos“¹.

Cu puțin timp înainte de a muri, în timpul celei de-a doua întemnițări, mult mai grele decât prima, Pavel îi trimite lui Timotei cel de-al doilea mesaj, care este și ultimul. Executarea sa îi pare iminentă, astfel că scrie sub amenințarea ei. Deși este un document personal de-o mare intensitate emoțională adresat tînărului său prieten Timotei, epistola este, de asemenea, – în mod deliberat – ultima sa dorință și testamentul lăsat Bisericii.

3. Timotei a fost promovat într-o poziție de mare responsabilitate

Timotei, cel căruia îi este adresată scrisoarea, a fost promovat într-o poziție de mare responsabilitate, ca lider creștin, mult dincolo de aptitudinile sale naturale. Mai bine de 15 ani, din momentul în care a fost recrutat în orașul său de baștină Listra, Timotei a fost credinciosul tovarăș de misiune al lui Pavel. A călătorit împreună cu el în cea de-a doua și cea de-a treia călătorie misionară și, în timpul lor, a fost trimis ca delegat apostolic demn de încredere în câteva misiuni speciale, de exemplu, la Tesalonic și în Corint (1 Ts. 3:1 și urm.; 1 Cor. 4:17). L-a întovărașit apoi pe Pavel la Ierusalim (Fp. 20:1-5) și, poate, în periculoasa călătorie spre Roma. Oricum, în timpul primei întemnițări se găsea în mod cert la Roma, căci apostolul pune pe picior de egalitate numele lui Timotei și al său când

¹ Eusebius, II.25.5, 8 și III.1.2.

scrie epistolele trimise din închisoare lui Filimon, filipenilor și colosenilor (Fm. 1, Fl. 1:1; 2:19-24; Cl. 1:1).

Nu este adevărat că Pavel a avut o puternică afecțiune față de Timotei doar pentru că era un prieten pe care el l-a condus la Hristos și pe care îl putea numi „preaiubitul și credinciosul meu copil în Domnul“ (1 Cor. 4:17). Ci tot atât de adevărat este că Pavel a ajuns să aibă încredere în Timotei, acesta fiind „lucrător împreună“ cu el (Rm. 16:21) și „fratele nostru și slujitorul lui Dumnezeu în Evanghelia lui Hristos“ (1 Ts. 3:2). Într-adevăr, din cauza preocupării lui Timotei față de bunul mers al bisericilor și din cauza loialității cu care, „asemenea unui fiu cu tatăl său“, a slujit Evangheliei alături de Pavel, apostolul a putut spune despre el: „n-am pe nimeni ca el“ (Fl. 2:20-22). Printre toți tovarășii de lucru ai lui Pavel, Timotei era unic.

De aceea, nu e de mirare că, eliberat fiind din prima întemnițare, Pavel îl lasă pe Timotei la Efes în calitate de lider, acceptat de biserică, un fel de „episcop“ în fașă. I-au fost date responsabilități multiple: să combată pe cei eretici care tulburau biserica, să organizeze închinarea bisericii, să aleagă și să ordoneze pe bătrînii bisericii, să se ocupe de strîngerea de ajutoare pentru săraci și de lucrarea de ajutorare a văduvelor, să-i învețe cu toată autoritatea pe credincioși credința apostolică, laolaltă cu responsabilitățile morale ce decurg din ea¹. Iar acum, o povară mai grea stă gata să cadă pe umerii lui Timotei, căci Pavel e pe punctul de a fi martirizat și, deci, sarcina de a păstra intactă învățătura apostolului îi revine lui într-o mare măsură; cu toate astea, omenește vorbind, Timotei era deznădăjduit de nepotrivit pentru a-și asuma aceste responsabilități covârșitoare ce revin liderului bisericii.

¹ Vezi conținutul primei Epistole către Timotei, cu diversele instrucțiuni adresate unui conducător bisericesc.

În primul rînd, Timotei era relativ tînăr. Pavel a insistat în prima sa scrisoare: „nimeni să nu-ți disprețuiască *tinerețea*“ (1 Tm. 4:12), iar un an sau doi mai tîrziu, în cea de-a doua scrisoare, îl avertizează: „fugi de poftete *tinereții*“ (2 Tm. 2:22).

Nu-i cunoaștem exact vîrsta. Dacă avea în jur de 20 de ani cînd a fost cooptat de Pavel în lucrarea sa de misiune, trebuie că are deja în jur de treizeci de ani. Această perioadă a vieții era socotită ca aparținînd tinereții, „deoarece, la greci sau romani, existau doar două stadii de vîrstă recunoscute: *neos* și *gerōn*, *juvenis* și *senex*, iar primul dintre acestea nu avea aceleași conotații juvenile ca și termenul nostru de: «tînăr»... Era folosit pentru adulții aflați în deplinătatea puterilor lor și pentru soldații de vîrsta satisfacerii serviciului militar, pînă la patruzeci de ani¹. Desigur, vîrsta de treizeci de ani era considerată improprie pentru a conduce eficient o biserică, sarcină ce-i fusese încredințată lui Timotei.

În al doilea rînd, Timotei era bolnăvicios. În prima sa epistolă, apostolul menționează „desele îmbolnăviri“, fără a specifica în ce constau acestea, deși continuă să-i recomande un tonic. Pentru a-i calma durerile de stomac, Pavel îl sfătuiește să bea din cînd în cînd și puțin vin, nu doar apă (1 Tm. 5:23).

În al treilea rînd, Timotei era timid. Era sfios, rezervat. Dacă ar fi trăit în zilele noastre, cred că l-am socoti un „introvertit“. Desigur, evita să-și asume sarcini greu de îndeplinit, astfel că, scriindu-le corintenilor, Pavel se simte dator să-i pregătească terenul: „dacă sosește Timotei, aveți grijă să fie fără frică la voi“ și „nimeni să nu-l disprețuiască“ (1 Cor. 16:10, 11). În mai multe rînduri, în cea de-a doua epistolă pe care i-o scrie, apostolul îl îndeamnă să-și asume partea lui de suferință și să nu-i fie frică sau rușine, deoarece Dumnezeu nu

¹ Simpson, p. 8.

ne-a dat un duh de frică (de ex., 2 Tm. 1:7, 8; 2:1, 3; 3:12; 4:5). Aceste dojeni erau, evident, necesare, căci Pavel îi știa slăbiciunea și își amintea mereu de lacrimile vărsate de Timotei cînd s-au despărțit (2 Tm. 1:4). În cuvintele lui Fairbairn, Timotei era „înclinat mai degrabă să se lase condus decît să conducă“¹.

Așa era deci Timotei – tînăr ca vîrstă, plătînd la trup, retras în ceea ce privește firea, însă, în pofida tuturor acestor dezavantaje – cel chemat să exercite o funcție importantă în biserica lui Dumnezeu. O mărtașă sarcină i-a fost dată, dar, la fel ca Moise, ca Ieremia și ca mulți alții dinainte sau de după el, Timotei a ezitat peste măsură de mult s-o accepte. Se află cineva, dintre cei ce citesc aceste rînduri, într-o situație asemănătoare? Ești și tu, cumva, tînăr, slab și sfios, dar cu toate acestea, chemat de Dumnezeu să exerciți o funcție de conducere? Această epistolă are un mesaj special pentru orice „Timotei“ timid din zilele noastre.

4. Preocuparea centrală a lui Pavel era soarta Evangheliei

Scriindu-i lui Timotei, preocuparea centrală a lui Pavel era soarta Evangheliei, păstrarea adevărului care-i fusese revelat și încredințat de Însuși Dumnezeu.

Carierea apostolului în lucrarea de răspîndire a Evangheliei era, virtual, încheiată. Timp de aproximativ 30 de ani a predicat cu devotament vestea cea bună, a întemeiat biserici, a apărat adevărul și și-a consolidat lucrarea. Cu adevărat, „m-am luptat lupta cea bună, mi-am isprăvit alergarea, am păzit

¹ Fairbairn, p. 314.

credința“ (2 Tm. 4:7). Îl aștepta cununa victoriei la linia de sosire. Prizonier acum, urma să fie un martir în curînd.

Dar ce se va întîmpla cu Evanghelia după moartea lui? Împăratul Nero, cum se pornise să suprima toate societățile secrete, fără a înțelege adevărata natură a Bisericii creștine, părea hotărît să o distrugă. Ereticii se înmulțeau. Cu puțin timp înainte, în Asia avusese loc o apostazie aproape completă de la învățătura lui Pavel (2 Tm. 1:15). Episcopul Moule merge pînă acolo, încît afirmă că „*omenăște vorbind*, creștinătatea tremura de spaimă pînă la limita autonimicirii“¹. Cine va mai lupta pentru adevăr cînd el nu va mai fi? Aceasta era întrebarea chinuitoare care-l frămînta pe cînd se afla în lanțuri și pe care, în această scrisoare, încearcă s-o rezolve. Deja în prima sa epistolă face presiuni asupra lui Timotei să păstreze intactă comoara Evangheliei: „Timotei, păzește ceea ce ți s-a încredințat“ (1 Tm. 6:20). De atunci însă, situația s-a înrăutățit, astfel că îndemnul apostolului devine un strigăt. Îi reamintește lui Timotei că nobila Evanghelie i-a fost încredințată *lui* și că era rîndul *lui* să-și asume responsabilitatea pentru soarta ei, s-o propovăduiască, să-i învețe pe oameni doctrinele ei, s-o apere împotriva atacurilor și împotriva denaturărilor și să asigure transmiterea ei integrală generațiilor următoare. În fiecare capitol, Pavel revine la aceeași preocupare centrală sau la vreun aspect al ei. Într-adevăr, putem rezuma mesajul epistolei în termenii unei responsabilități împătrite:

Capitolul 1: Responsabilitatea de-a păstra Evanghelia

Lucrul acela bun care ți s-a încredințat, păzește-l prin Duhul Sfînt, care locuiește în noi (1:14).

Capitolul 2: Responsabilitatea de-a suferi pentru Evanghelie

Suferă împreună cu mine, ca un bun ostaș al lui Hristos... Adu-ți aminte de Domnul Isus Hristos,... pentru care sufăr pînă acolo că sînt legat ca un făcător de rele (2:3, 8, 9).

Capitolul 3: Responsabilitatea de-a rămîne credincios Evangheliei

Dar oamenii răi și înșelători vor merge din rău în mai rău, vor amăgi pe alții și se vor amăgi și pe ei înșiși. Tu să rămii în lucrurile, pe cari le-ai învățat și de cari ești deplin încredințat... (3:13, 14).

Capitolul 4: Responsabilitatea de-a propovădui Evanghelia

Te rog fierbinte, înaintea lui Dumnezeu și înaintea lui Hristos Isus...: propovăduiește Cuvîntul, stăruiește asupra lui la timp și ne la timp, muștră, ceartă, îndeamnă cu toată blîndețea și învățătura (4:1, 2).

Biserica din zilele noastre trebuie să acorde o atenție sporită și neîntîrziată mesajului celei de-a doua Epistole a lui Pavel către Timotei, deoarece pretutindeni în jurul nostru vedem creștini și biserici care nu-și mai dau osteneala să studieze Evanghelia, fiind tot mai neîndemînatice în mînuirea ei, aflîndu-se în pericolul de-a o lăsa să le scape complet din mîini. Avem nevoie de o nouă generație de tineri „Timotei“ care să păstreze tezaurul sacru al Evangheliei, care să fie deciși s-o

¹ Moule, p. 18.

propovăduiască, să fie gata să sufere pentru răspîndirea ei și s-o transmită pură și necontaminată generației următoare care, la timpul potrivit, să le urmeze pilda.